

Філософія культури

План:

1. Поняття “культура”, проблема його визначення
2. Культура як філософська категорія
3. Філософські концепції культури
4. Функції культури
5. Основні сфери культури
6. Морфологія культури

Філософія культури - галузь філософського знання, яка вивчає світоглядні аспекти духовної творчості людей, що втілюється у створенні культури

Культурологія - наука, що вивчає сутність, внутрішні закономірності культури, пояснює багатоманітні і різноякісні культурні явища, які протягом віків накопичувалися в різних галузях природничого, соціально-гуманітарного, техніко-технологічного знання

Поняття “культура”, проблема його визначення

Слово “культура” похідне від латинського “сіїїга” (обробіток, догляд, розвиток) і спочатку означало у Стародавньому Римі обробіток землі, працю землероба. Але надалі це слово почало вживатися в іншому, переносному значенні - “освіченість”, “вихованість”. У римського мислителя Ціцерона вже зустрічається поняття “культура душі”, він вважав, що філософія є “культурою розуму”. Отже, за Ціцероном, філософія є культурою тому, що як і у випадку із землеробством, обробляє розум для його удосконалення.

Поняття “культура”, проблема його визначення

На сьогодні серед фахівців немає загальновизнаного розуміння як походження культури, так і її визначення. До основних концепцій походження культури відносять:

- діяльнісну - культура як процес і результат людської діяльності;
- ціннісну - культура розуміється як система цінностей, їх набуток;
- теологічну, пов'язану з релігійним трактуванням походження культури;
- ігрову, адже гра є різновидом людської діяльності.

Пояснення сутності культури

Релігійний підхід

Політеїзм

Наприклад:

- Стародавній Єгипет – бог Хнум створив людей за допомогою гончарного кола
- Стародавня Греція – титан Прометей – творець людини, що подарував їй блага цивілізації, а головне – вогонь

Монотеїзм

- Іудаїзм
- Християнство
- Мусульманство

Світський (науковий) підхід

Основні підходи визначень культури

Емпіричний, описовий підхід, згідно до якого культура є сукупністю, результатом всієї людської діяльності, тобто сумою всіх речей і цінностей, з яких складається цей результат. Односторонність цього підходу в тому, що культура тут уявляється в статичному вигляді - у вигляді певного “набору” речей та цінностей, застиглих продуктів людської життєдіяльності.

Основні підходи визначень культури

Аксіологічний, тобто оціночний підхід, за якого “культурність” і “некультурність”, отже, і рівень культурності, оцінюється співставленням з певним еталоном. За такого підходу оцінки мають відносний і довільний характер: євроцентризм стає мірою культурності всіх останніх регіонів, не враховується те, що культура є пристосовництвом до конкретного середовища, як природного, так і соціального. Хоча цей підхід є теж обмеженим, він, як і будь-який підхід, не може бути відкинутим: досліднику доводиться порівнювати (адже все пізнається у порівнянні) й оціночний момент.

Основні підходи визначень культури

Діяльнісний підхід розглядає культуру як специфічно людський спосіб діяльності, “позабіологічний” за своєю сутністю. Але культура є не самою діяльністю, а тим способом, яким здійснюється ця діяльність. Саме діяльнісний підхід до розуміння культури починає переважати у сучасній науковій літературі. Це пов’язане перш за все з тим, що він не відкидає два попередніх - описовий та оціночний, а включає в себе їх раціональний зміст.

Основні визначення культури

Культура- сукупність матеріальних, практичних і духовних надбань суспільства які відображають рівень його історичного розвитку, втілюються в повсякденній діяльності людини, знаходять відображення у її соціальних, моральних, естетичних та інших характеристиках.

Культура - це сфера духовного життя суспільства. Вона охоплює собою систему освіти, виховання, духовної творчості.

Культура - рівень вихованості й освіченості людини, рівень оволодіння нею тією чи іншою сферою знань та діяльності.

Загальнолюдська культура - спільне, притаманне для будь-якого представника людського роду.

Національна культура - сукупність цінностей, притаманних певній нації, специфічних форм життя конкретного етносу.

Основні функції культури

- Пізнавальна - осягнення світу шляхом узагальнення емпіричного

набутого знання і наукового пізнання

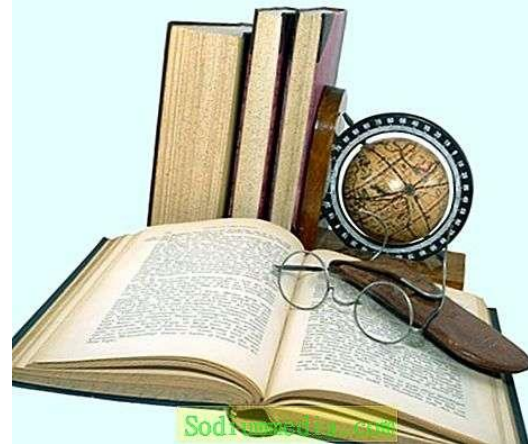
- Прогностична - формування уявлень про майбутнє
- Інтегративна - об'єднання людей навколо певних ідей, поглядів,

ідеалів тощо

- Комунікативна - розвиток і вдосконалення особистості через

спілкування

Основні функції культури

- Ціннісно-орієнтаційна - забезпечує ціннісну орієнтацію людей у

соціумі

- Освітньо-виховна - засвоєння індивідом системи знань, норм,

цінностей, адаптації до певних соціальних ролей, нормативної

поведінки

- Соціальної пам'яті - забезпечує зв'язок між минулим, сучасним і

майбутнім, безперервність людської історії

Морфологія культури

Морфологія культури — це розділ культурології,, присвячений структурному аналізу культури як соціального феномена,, вивченню закономірностей побудови та процесів формоутворення культурних явищ. Морфологічне вивчення культури передбачає такі напрямки дослідження:

- **генетичний**, що розглядає виникнення і становлення культурних форм;
- **мікродинамічний**, який досліджує динаміку культурних форм у межах життя трьох поколінь;
- **структурно-функціональний**, що вивчає принципи і форми організації культурних об'єктів та процесів відповідно до потреб, інтересів і запитів членів суспільства, а також технологічний, предметом якого є розподіл культурного потенціалу у фізичному та соціокультурному просторі і часі.

Структура культури

Матеріальна культура - досягнення, які виражають головним чином рівень освоєння людиною сил природи. Вона охоплює всю сферу матеріально-практичного існування і розвитку людей, всю сферу їх безпосереднього впливу на природу.

Відомо, що у процесі своєї діяльності люди створюють матеріальне багатство суспільства, яке включає в себе як засоби праці (інструменти, верстати, машини тощо), так і засоби індивідуального споживання (одежа, помешкання, побутові речі та ін.). Обидва ці види матеріального багатства суспільства утворюють речові елементи матеріальної культури, її предметну форму існування.

Таким чином, матеріальну культуру можна поділити на **культуру праці** (засоби праці) та **культуру побуту** (засоби споживання).

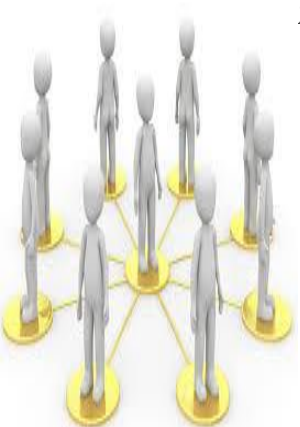
Структура культури

Духовна культура - результат духовної діяльності. Вона відображає досягнення, які показують рівень і глибину пізнання природи і суспільства, ширину світогляду, втілення в суспільне життя ідей і знань. До структури духовної культури суспільства включені такі основні елементи:

- явища сфери суспільної свідомості, тобто політична культура, світоглядна культура (філософські, політичні, соціальні та інші ідеї і погляди людей), моральна культура (норми поведінки, “культурні форми спілкування”, культура почуттів), естетична культура (література і мистецтво, художнє конструювання, технічна естетика), а також науково-технічна творчість.

До структури духовної культури суспільства включені такі основні елементи:

явища сфери суспільної свідомості, тобто

- політична культура,
- світоглядна культура (філософські, політичні, соціальні та інші ідеї і погляди людей),
- моральна культура (норми поведінки, “культурні форми спілкування”, культура почуттів),
- естетична культура (література і мистецтво, художнє конструювання, технічна естетика),
- науково- технічна творчість.

Знаряддя та засоби
виробництва, техніка,
технологія

Пізнавальна, моральна,
естетична та ін.
діяльність

Культура праці
та виробництва

Система освіти
та виховання

Матеріальний
бік
побуту

**МАТЕРІАЛЬНА
КУЛЬТУРА**

**ДУХОВНА
КУЛЬТУРА**

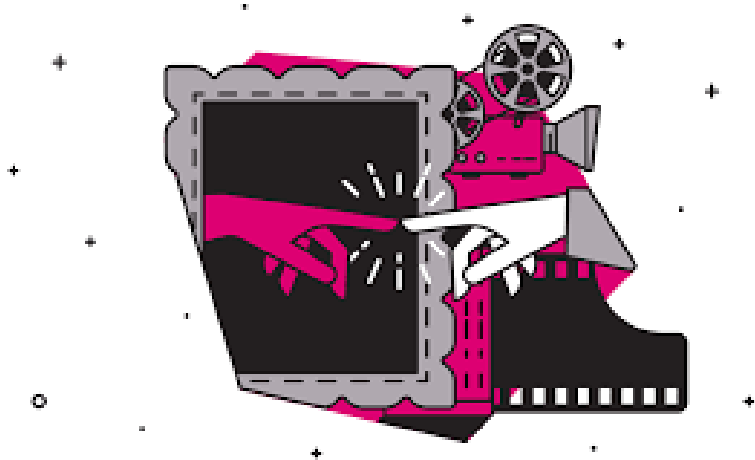
Інформація,
агітація,
пропаганда

Матеріальний бік
навколишнього
середовища

Духовні цінності, способи
і форми їх матеріального
втілення (архітектура, музеї,
бібліотеки та ін.)

Масова культура

Криза сучасної духовної культури проявилася у формуванні і створенні так званої “масової культури” — популярної, комерційної культури, яка реалізується шляхом індустрії розваг. Ця культура зачіпає примітивні людські почуття і тому відповідає посереднім смакам масової публіки. Знімаючи стреси, напруження вона одночасно стандартизує почуття і нав’язує певні стереотипи мислення.

Криза культури

Визначальною причиною феномену кризи культури є протиріччя між стратегією розвитку матеріальної культури і своєрідністю духовних цінностей і прагнень людини. Розвиток матеріальної культури обумовлений науково-технічним прогресом, значно випереджає ріст духовної культури, все більш відділяється від духовних запитів та ідеалів людства, перетворюючись в самотійний, самодостатній процес по обслуговуванню матеріальних потреб людей. В підсумку матеріальні засоби людського життя починають переважати за своїм значенням його духовні цілі. Інтереси і надії людей зміщуються у бік “культури речей”.

Криза культури

Передумовою кризи сучасної культури в духовній сфері, яка виражає дану тенденцію, став розрив між двома типами мислення і ставлення до світу: технократичним і гуманітарним. Технократичний підхід орієнтується на ідею “підкорення природи”, оволодіння світом за допомогою науки і техніки, “переробки людини” на основі раціональності, переважного удосконалення її розумових здібностей та інформативності. Гуманітарний підхід зосереджується на дослідженні духовного світу людини, його ціннісних орієнтаціях, які не піддаються опису і поясненню в суворих наукових термінах.

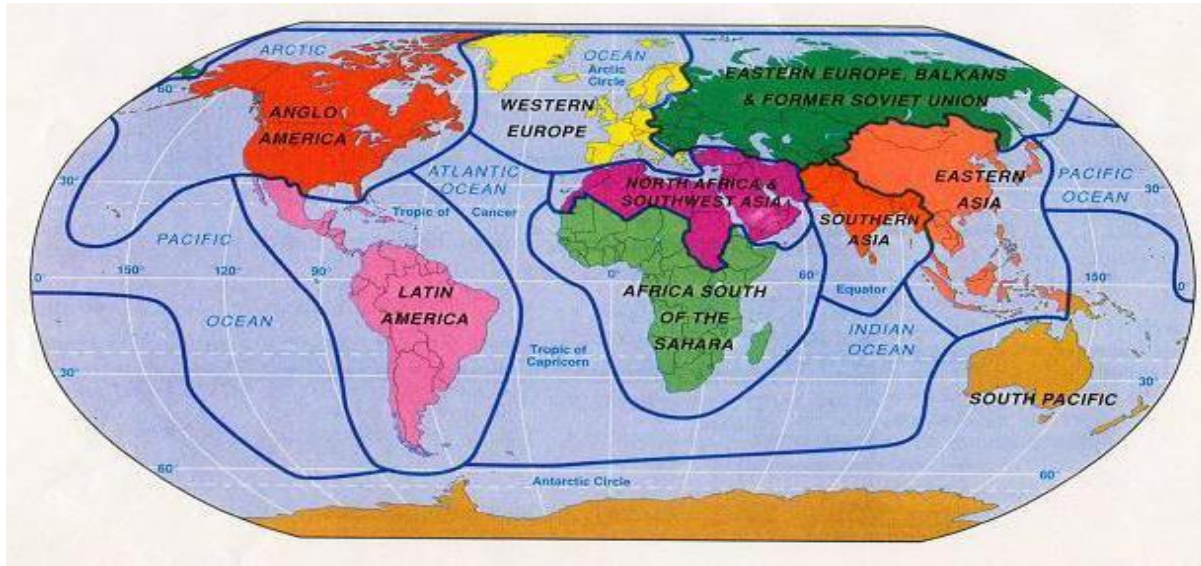
Проблеми сучасної цивілізації

Вісім таких найбільш значущих проблем сформульовано видатним австрійським вченим та філософом К. Лоренцем.

1. перенаселення землі;
2. руйнування природного середовища;
3. прискорений розвиток техніки;
4. розпещеність людини (нетерпимість до дискомфорту);
5. ріст фізичної і розумової патології, що фіксується у немовлят;
6. зростаюче уніфікація поглядів людей (однотлумці);
7. розрив з традиціями (конфлікт поколінь);
8. ядерна зброя.

Культурні регіони

- Європейсько-північноамериканський культурний регіон;
- Далекосхідний культурний регіон;
- Індійський культурний регіон;
- Тропічно-африканський культурний регіон;
- Латиноамериканський культурний регіон;
- Арабо-мусульманський культурний регіон.

Використана література

1. Історія української філософії: Підручник. – К.: Академвидав, 2008.
2. Канке В.А. История философии: мыслители, концепции, открытия: Учебное пособие. – М.: Логос, 2005.
3. Пазенок В.С. Філософія: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2008.
4. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник. – 3-тє вид. перероблене та доповнене. – Львів, 2005.

Дякую за увагу